Наше слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXIX № 31 (3494) Варшава, 4 серпня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Павла Лози

«Лемківська ватра» – на випасі! с. 16

Більше схвильовані Бандерою, ніж реальними проблемами. с. 2

Анджей Стасюк: «Буг – там зараз межа війни». с. 10

ISSN 027-8254
31
9 770027 825245

АНАЛІТИКА

Григорій СПОДАРИК

Більше схвильовані Бандерою, ніж реальними проблемами

Сеймова комісія нацменшин 23 липня розглянула інформацію Міністерства внутрішніх справ і адміністрації та Міністерства національної освіти про ситуацію української нацменшини в контексті напливу мігрантів з України.

З боку відомства внутрішніх справ звіт представив директор департаменту релігійних організацій та національних й етнічних меншин Анджей Рудліцький. Він підкреслив: міністерство вирішило, що основним джерелом інформації про ситуацію української меншини будуть українські організації у Польщі, котрі мають безпосередній досвід у цьому питанні. На заклик відомства за суттю відповіло лише Об'єднання українців у Польщі, й цікаво, що МВСіА не вказує інформацію, яку отримало, наприклад, від уповноважених у справах нацменшин воєводств. На основі даних від ОУП відомство констатує, що присутність біженців позитивно впливає на почуття власної гідності, яке пов'язане з приналежністю до української нацменшини в Польщі. Зберігати власну ідентичність допомагає й контакт із сучасною українською культурою та живою українською мовою, носіями котрих є біженці. Зі свого боку Анджей Рудліцький відзначив, що МВСіА поки що не бачить позитивного чи негативного впливу мігрантів та біженців з України на ситуацію української нацменшини в Польщі.

Члени комісії розглянули також інформацію Міносвіти, яку представили директор департаменту загальної освіти Томаш Ґловацький та директорка департаменту міжнародного співробітництва Маґда Вітан. Вони повідомили, що зараз у польських школах навчається 186 115 дітей, молоді та дорослих громадян України, серед яких – майже 140 тисяч тих, хто здобуває обов'язкову освіту та навчається, відвідуючи початкову та середню школи. Представники МНО повідомили, що відомство планує поширити обов'язкове навчання та освіту на всіх дітей з України, які перебувають на території Польщі. У 2024/25 навчальному році можливість онлайн-навчання в українській системі охоплюватиме лише учнів, які на цей момент перебувають в 11 або 12 класі та завершують відповідний етап навчання. Обговорено також питання можливості та правил працевлаштування міжкультурних асистентів у школі, фінансові ресурси, пов'язані з великою кількістю учнів з України. Згадували теж про навчальні програми та методичні рекомендації для вчителів. У матеріалах, які передало депутатам МНО, була інформація про те, що у системі нацменшинної освіти навчається 2041 учень. Однак фактом, що таким навчанням не можуть користуватися учні-мігранти, не поцікавився жоден член комісії нацменшин і не поставив запитання про причини цієї ситуації. Депутатів, котрі виступали, цікавило більш те, чи Польща допомагатиме Україні в пошуку чоловіків, які підлягають мобілізації, чи введе мораторій на отримання польського громадянства тощо. Один із депутатів хотів знати, за якими нормами виконується програма навчання історії – українськими чи польськими. Якщо українськими, то депутата цікавило те, як говорять про УПА, постаті Степана Бандери та Юрія Шухевича.

На реальні потреби, що вимагають швидких рішень, вказували під час дискусії представники громадського сектору. Голова фонду «У бік діалогу» Йоанна Талевич зауважила, що у системі освіти не запропоновано рішень для ромських дітей, які в Україні взагалі не ходили до школи, а зараз мають 10 і більше років. На суттєві питання вказав і голова ОУП Мирослав Скірка. Спочатку він зауважив, що українська громада активно долучалась до діяльності, яку після 24 лютого 2022 року провадила польська держава щодо біженців та всієї України, де триває війна.

– Хочу за це дуже сердечно подякувати, – сказав Мирослав Скірка. Він зауважив, що допомогу Україні українська меншина відчувала як підтримку й для себе. За його словами, це новий вихідний пункт у польсько-українських відносинах та побудові нового способу спільного буття. Він підкреслив, що до допомоги доєдналася вся українська громада, а особливо перемиська, що було дуже важливим, бо дозволило побудувати образ Перемишля як відкритого міста.

– Думаю, це нова риса, яку ми, як українська громада, внесли у позитивний образ Польщі й також позитивний образ Перемишля, – зазначив Мирослав Скірка. Він згадав теж про освітні питання. Зауважив, що пункти навчання відповідно до правових врегулювань, які, на жаль, не змінилися зі спалахом повномасштабної війни, не дають можливості мігрантам та біженціям вчити рідну мову, історію й культуру в українських школах та пунктах навчання для представників української нацменшини в Польщі.

– Діти біженців часом потрапляли на заняття з дітьми з меншини. Не було це поза законом, але трохи обіч нього, – відзначив Мирослав Скірка. Таке навчання могло відбуватися завдяки бажанню й підтримці директорів шкіл, але не стало частиною системного законодавчого врегулювання. І так залишилося до нині.

– Наші нацменшинні пункти навчання української мови загалом не є відкритими для біженців. Я вважаю, що це невикористаний шанс, який міг би нам допомогти, і нинішня ситуація виглядала б дещо інакше, – підсумував Мирослав Скірка. Тож, за його словами, реальною проблемою залишається пристосування навчальної програми в польських школах до присутності дітей з України, кількість яких найближчим часом оцінюють у 400 тисяч. Відповідна система освіти могла б сприяти взаємопізнанню й партнерству, зокрема між польською та українською молоддю. Тому обидва відомства, які звітували на засіданні комісії нацменшин, мають спільно займатися розробкою таких освітніх програм. Активніше могла б почати працювати також спільна підручникова комісія. Усе це потрібне хоча б тому, що війна показала важливу річ – росія буде тривалою, багаторічною проблемою поляків та українців.

Мирослав Скірка довів, що українська громада в Польщі цілковито усвідомлює цей виклик, натомість частина депутатів, які брали участь у засіданні, показала щось зовсім протилежне. ●

eprasa.pl 13182fad6a

Степан МІГУС
Фото автора статті

Співпраця між Ольштинщиною й Рівненщиною розширюється

Активна взаємодія Ольштинського повіту і Рівненського району України не припиняється. 5 липня, через неповних два місяці після попереднього візиту рівненської делегації на Вармію і Мазури, в Ольштинському старостві був підписаний черговий договір про співпрацю між територіальними одиницями Рівненського району й Ольштинського повіту.

Партнерами стали місто і ґміна Біскупець та об'єднана територіальна громада Олександрія. Меморандум про порозуміння підписали бургомістр Біскупця Каміль Козловський та голова ОТГ Олександрія Олександр Гуц. Тим часом бургомістр міста і ґміни Добре Місто Беата Гарань письмово задекларувала продовження співпраці з ОТГ Костопіль, співробітництво з якою триває вже майже чверть століття. На черзі наступні ґміни Ольштинського повіту: Ґетшвалд, Пурда, Ставіґуда та інші. Вони готуються формально оформити співпрацю зі своїми партнерами на Рівненщині.

– Я радий, що ми знайшли такого партнера, як ґміна Біскупець, – каже Олександр Гуц. – У нас є всі підстави для результативної співпраці як у сфері розвитку підприємництва, зокрема деревообробного, меблевого, так і у галузі туристики чи сільського господарства. Ми ще й дуже хочемо проводити обмін молоддю, щоб краще пізнавати одне одного і ще активніше співпрацювати в майбутньому.

Голова Рівненської районної ради Василь Тимощук підкреслив, що через жорстоку війну Україні, серед іншого, потрібна особлива допомога для родин загиблих героїв, які пішли з життя, боронячи вітчизну, а особливо сиротам та дітям з інвалідністю, яких би могли лікувати польські партнери.

– Друзів пізнають у біді, – продовжив голова. – Поляки одні з перших простягнули нам руку допомоги. Дякуємо за це, сподіваючись на подальшу підтримку, бо ж московські варвари не припиняють війни, розстрілюючи мирні оселі, лікарні, школи чи крамниці й убиваючи цивільне населення, зокрема й дітей.

Ольштинське староство з його очільником Анджеєм Абако допомагає осиротілим через війну дітям Рівненщини. Уже від початку липня воно прийняло на два тижні дві групи з 25 дітлахів, чиї батьки загинули на фронті. Перша – приїхала до Дитячого будинку в Ґризлінах 1 липня, а друга – двома тижнями пізніше. Молодші й старші учасники поїздки були на екскурсіях вармінсько-мазурським регіоном, а також в Ґданську, відвідали архітектурні пам'ятки міст Вармії та Мазур, озера, хоча б на мить забуваючи про жахи війни.

Ольштинський староста заявив, що мріє про те, щоб якнайбільше територіальних самоврядувань Ольштинського повіту працювало із самоврядними одиницями Рівненського району.

Гості на Єпископському шляху в Балдах

Старости відвідали дітей в Ґризлінах

– Хотілося б, – підкреслив він, – щоб щонайменше по 12 партнерів із наших регіонів розпочало одне з одним двосторонню співпрацю. Потім ми б залучили і партнерів із Західної Європи, з якими співпрацюємо. Це допомогло б знаходити більше засобів уже тепер, під час процесу входу України до європейської спільноти, для допомоги мешканцям регіонів-партнерів і відбудови України після війни.

Крім уже згаданих рівненських самоврядників, у складі делегації були теж Володимир Леонов, перший заступник голови Рівненської обласної державної адміністрації, та Дмитро Лисенко, секретар Рівненської районної ради. Делегація з Рівненщини взяла участь у низці урочистостей та зустрічей, які проходили на території Ольштинського повіту. Рівняни стали, зокрема, учасниками Ярмарку традиції, діалогу й розваг, що проходив на Єпископському шляху в Балдах, котрий символічно розділяє Вармію та Мазури. Саме цим шляхом у попередніх століттях до єпископських резиденцій у Лідзбарку-Вармінському і Фромборку прямували новопризначені глави католицького костелу цього регіону. Цьогоріч організатори згадали 35-го вармінського єпископа Кшиштофа Яна Шембека у зв'язку з 300-літтям від його прибуття на Вармію.

Протягом двох наступних днів, 5 і 6 липня, гості з Рівненщини побували на престижному авіашоу в Ґризлінах, що кожного дня збирало по кільканадцять тисяч глядачів, яких захоплювали виступи льотчиків та повітряні кулі й дирижаблі з різних країн. Українська делегація відвідала теж українських діток, котрі на запрошення ольштинського старости Анджея Абако перебували на літньому відпочинку в Ґризлінах. ●

eprasa.pl 13182fad6a

Чотирнадцятий транспорт із допомогою прибув у Володимир

У п'ятницю, 19 липня, до Володимира – українського міста-партнера Кентшина – приїхав чотирнадцятий транспорт із гуманітарною допомогою.

Його організаторами були кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі, Кентшинський повіт, влада міста, Волонтерський центр у Кентшині та місцева греко-католицька парафія.

Цього разу партнери в Україні отримали харчові продукти, засоби гігієни, медичні вироби, аптечки, військове взуття, одяг, бензопили, мотокоси, зарядну станцію, моторне мастило, будівельну плівку, кутову шліфувальну машину, акумулятор, сокири, ломи та кирки.

Волонтери з Кентшина зустрілися з представниками місцевої влади – заступницею міського голови Іриною Лошенюк та секретарем Іваном Юхимюком. Посадовці вручили кентшинським активістам подяку за надану допомогу від заступника начальника штабу 14-ї окремої механізованої бригади Сергія Бурлюка. Бригада, яка була сформована у 2014 році, воює з російськими окупантами на сході України.

– Прагну щиро подякувати українській громаді в Кентшині, польським друзям і жертводавцям за підтримку в такий важкий для нас період. Також хочу подякувати волонтерам за невтомну працю та самовідданість. Ми вам дуже вдячні, – сказала Ірина Лошенюк.

Ситуація в місті, як і в інших регіонах України, – складна. Через руйнування енергетичної інфраструктури, що спричинено постійними обстрілами з боку російських військових, по кілька годин на добу відбуваються відключення електроенергії. Це ускладнює мешканцям повсякденне життя та ведення бізнесу. Виробничі витрати зростають, і як наслідок – ціни на послуги та продукти йдуть угору. Попри таку реальність, про жодні поступки фашистській росії ніхто тут не говорить.

Перебуваючи у Володимирі, волонтери відвідали цвинтар, де поховані українські воїни, віддали їм шану та запалили символічні лампадки.

Андрій СИДОР

Фото надав автор новини

Щорічна проща на Святу гору Явір

19 липня відбулася чергова греко-католицька проща духовенства, монахинь і вірян на Святу гору Явір біля села Висова, що на Лемківщині, до місця об'явлення Пресвятої Богородиці у вересні 1925 року. Традиційно і цьогоріч біля каплиці відслужили архиєрейську божественну літургію. Прощу очолив місцевий єпарх – архиєпископ Євген Попович, митрополит перемисько-варшавський. Про це повідомлено на сайті Української греко-католицької церкви. Тим часом очолив божественну літургію та виголосив проповідь владика Володимир Роман Ющак із Вроцлава.

Сьогодні на горі розташована дерев'яна греко-католицька церква, побудована в 1929 році на північному схилі явірського пагорба. У 1969-2017 роках святинею користувалися православні. Гора Явір стала місцем паломництва вірян, зокрема з Польщі та Словаччини.

Наступного року прочани відзначатимуть сто років від часу об'явлень Марії на Святій горі Явір. Тож із цієї нагоди проща та святкування на горі матимуть особливий ювілейний характер.

Сплав на байдарках для молоді

Вроцлавсько-Кошалінська єпархія УГКЦ уже вшістнадцяте організувала молодіжний сплав байдарками. Він відбувся 8-13 липня біля Валча (Західнопоморське воєводство). За цей час молодь подолала 56 кілометрів річками. Про це повідомлено на сайті єпархії.

«Сплав на байдарках був часом для цікавих розмов, нових знайомств, перегонів та спільного співу, який інколи закінчувався тим, що кожна байдарка співала свій куплет. Повернувшись на нашу базу, ми разом повечеряли та мали час для себе. Проводили його разом за волейболом, бадмінтоном та різними настільними іграми», – пише Марта Комар, учасниця спливу, яка зробила допис про подію на сайті єпархії. Звичайно, наприкінці кожного дня учасники збиралися біля вогнища.

Організатором сплаву від єпархіальної молодіжної комісії був отець д-р Руслан Марцішак, парох греко-католицької парафії в Старґарді, разом із дружиною Івоною.

Фото із сайту Вроцлавсько-Кошалінської єпархії УГКЦ

eprasa.pl 13182fad6a

Поїздка до Вербиці

6 липня відбулася поїздка до села Вербиця у Томашівському повіті. У цьому році приїхало тільки п'ятеро вербичан, котрі народились у цьому ж селі. Крім них, було понад сто осіб – нащадки колишніх мешканців села та гості. Про це повідомляє у своєму дописі Данута Кіх-Заторська на сайті Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ.

Як щороку, при каплиці, яку зведено на місці зруйнованої у 1992 році церкви святого Архистратига Михаїла, відбулася літургія.

Очолив її парох церкви святого Миколая Чудотворця у Гребенному отець Христофор Блажеєвський у співслужінні з отцем Євгеном Гаврилишиним з парафії святого Архистратига Михаїла у Пєнєнжні, котрий приїхав до Вербиці зі своїми парафіянами.

Отець Христофор Блажеєвський вручив організаторам – пані Марії Білас і Дануті Кіх-Заторській – ікони за діяльність на ниві збереження й поширення духовної та матеріальної спадщини рідних земель серед виселених на північні території Польщі українців. Хор провадив Михайло Притула, прадід котрого був останнім, довголітнім головою «Просвіти» у Вербиці.

Після літургії з промовою виступила докторка гуманітарних наук Ягеллонського університету Ольга Кіх-Маслей. Вона згадала, що покоління, яке у вагонах для худоби їхало далеко на північні й західні землі Польщі та до України, в Сибір і табори, майже відійшло. Підкреслила, що тепер надійшла пора, щоб молоде покоління перейняло естафету вірності предкам. Це дуже важлива справа. Ольга Кіх-Маслей подякувала всім причетним до збереження приблизно 450 надгробних пам'ятників на вербицькому цвинтарі.

Голос взяла й Галина Ващишин від імені вербичан, яких виселили в Україну.

– Їдучи в автобусі, тут згадала собі за цей дзвін, що біля каплиці. Як нас нема стільки літ – ковід, війна, чи він мовчить, чи хто-небудь приходить вдарити хоч один раз ним? Подумалося, що, мабуть, й ні, – говорила Галина Ващишин, яка потім зачитала свій вірш, присвячений селу.

Після врочистостей біля каплиці присутні перейшли на цвинтар, де було відправлено панахиду за покійних мешканців Вербиці, духовенство, Січових Стрільців, борців часів II Світової війни й сучасних героїв, котрі віддали своє життя за волю України. Пізніше всі зустрілися на інтеграційній зустрічі. Організатори також подякували пану Юркові Осіновському, жителю села Вербиця, за допомогу в утриманні цвинтаря й території, де колись стояла святиня, каплиці й джерела на Черневі. Днем пізніше всі взяли участь в урочистих богослужіннях у святині в Гребенному.

Варто додати, що до 1947 року Вербиця була українським селом Томашівського повіту, у якому до II Світової війни проживало понад 2100 жителів, із них 2030 українців. Українськими слідами в цьому селі зараз опікується товариство «Вербицька земля», яке заснували колишні жителі села та їхні нащадки.

Фото з сайту Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ (автор Павло Мачуга)

Конкурс «Спогади біженців»

Українських біженців, які проживають у Польщі, запрошують узяти участь у конкурсі «Спогади біженців». Для цього потрібно поділитися своїм власним досвідом біженства у довільній формі. Це може бути оповідання, вірш, щоденник тощо. Роботи приймають українською, польською, англійською мовами. Свої праці треба подати, написавши на електронну адресу: pamietniki@kik.waw.pl.

Максимальний обсяг тексту – 40 тисяч знаків із пробілами. Окрім письмових робіт, учасники також можуть ділитися фотографіями та іншим візуальними матеріалами, що оповідають про їхній досвід. На конкурс приймають максимум 9 візуальних робіт.

Для участі потрібно заповнити анкету, прикріпивши до неї конкурсні праці. Анкету розміщено на сайті організаторів: magazynkontakt.pl.

Заявки приймають до 22 серпня.

Організатором конкурсу «Спогади біженців» є журнал «Контакт», котрий видає Асоціація Клубу католицької інтелігенції у Варшаві. На конкурс приймають роботи, які не були опубліковані раніше в Україні або за кордоном.

Триває конкурс на найкращу дисертацію в галузі гуманітарних та соціальних наук

Центр східноєвропейських студій Варшавського університету запрошує взяти участь у конкурсі на найкращу дисертацію в галузі гуманітарних та соціальних наук, яка торкається теми кордонів у XX столітті. До участі в конкурсі запрошують науковців, котрі захистили дисертацію у 2021-2024 роках. Тема роботи повинна торкатися питання кордонів XX століття між Польщею та Німеччиною, Чехією, Словаччиною, Україною, Білоруссю, Литвою або Радянським Союзом.

Щоб подати заявку на участь у конкурсі, потрібно надіслати резюме з інформацією про освіту, досвід, наукові публікації та знання, а також копію диплома чи іншого свідоцтва про надання наукового ступеня та, звісно, свою працю. Усі документи потрібно подати до 1 вересня на електронну адресу: stypendia.studium@uw.edu.pl.

Переможець може розраховувати на грошовий приз у розмірі 25 тисяч злотих, публікацію у видавничій серії Центру східноєвропейських студій і диплом.

Результати конкурсу будуть оголошені наприкінці цього року.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 13182fad6a

Валерія ГУРЖИЙ
Фото надані організацією

«Справа громад» передала ЗСУ допомоги на понад 471 млн гривень

З початку повномасштабного вторгнення громадське об'єднання «Справа громад» працює над постачанням Збройним силам України FPV-дронів та інших БПЛА, прально-душових комплексів, повнопривідних багатофункціональних вантажівок, ідентифікаторів дронів, рухомих командних пунктів, екскаваторів, гуми для вантажної і броньованої техніки тощо. І все це на загальну суму більше 471 млн гривень. Детальніше про діяльність організації «Нашому слову» розповів співзасновник ГО «Справа громад», відомий український тележурналіст Віталій Гайдукевич.

– Розкажіть, будь ласка, коли і як виникла організація?

– Задум створення «Справи громад» з'явився ще навесні 2019 року. На той момент ми намагалися зосередитися на розбудові громадянського свідомого суспільства, думали робити пріоритетом просвітницьку діяльність. Ідеалістична задача максимум на той час, в контексті політичної ситуації 2019 року – знайти людей у різних містах, яких не задовольняла якість громадсько-політичних процесів у країні, людей, що були готові гуртуватися одне з одним, щоб разом покращуватися у різних галузях. Така собі робота над суспільними помилками в контексті якості політикуму і громадянського суспільства. Тоді ми вважали, що в Україні суспільству бракує критичного мислення, компетенції.

Такі були плани, але потім стався ковід. Наші активісти там, де були потужні осередки, миттєво трансформувалися до виконання задач, яких потребувало суспільство. Ми спільно із Фондом Порошенка шукали кисневі концентратори, медичні комплекти для роботи лікарів в інфекційних відділеннях, закуповували, фасували і доставляли продукти людям, що опинилися в карантинній ізоляції. Були вкрай емоційні історії. Скажімо, ми дізналися про 80-річну жінку, яка опинилася в карантинній пастці вдома в Києві – до неї ніхто з родичів не міг доїхати, бо всі вони були на Хмельниччині. Тоді не ходив жодний транспорт. Жінка вдома, вона не могла пересуватися, вийти в магазин, їй не було чого їсти. Пані жила на першому поверсі, вона відкривала вікно і просила перехожих, щоб вони принесли їй хліб і води. Страх опинитися на самоті в XXI столітті. Тож ми почали доставляти допомогу людям, які потребували їжі та предметів гігієни, закуповували, пакували та розвозили по країні. І так геть непомітно для самих себе з просвітницької ми трансформувалися у волонтерську організацію, яка виконувала актуальні задачі у своєму місті та регіоні.

А після ковіду прийшло повномасштабне вторгнення росії. В цей момент багато наших активістів долучилися до ЗСУ, а ті, хто лишився в тилу, почали допомагати армії. У різних містах, різний тип допомоги, але весь час протягом повномасштабної війни наша головна задача – це допомога Збройним силам.

– Скільки у вас волонтерів, у яких областях ви функціонуєте?

– Коли все починалося у 2019 році, ми планували мережу у всіх великих містах, у нас тоді було гасло «Ви зможете – ми допоможемо». Організаційно ми допомагали відкрити рахунки, консультували активістів, як побудувати дієвий осередок, як визначити, чим вони хочуть займатися, бо теми, інтереси, пріоритети, цілі, якими займався наш, наприклад, львівський осередок, вони відрізнялися від тих тем і пріоритетів, якими займається наш осередок у Запоріжжі. Бо це різні міста з різними проблемами та запитами від людей.

Наш центральний офіс, а тепер і основний складський та виробничий майданчик – в Києві. Активні осередки є у Львові, Запоріжжі, Херсоні. Є активісти в Харкові, Рівному, Івано-Франківську і Коломиї. Наш херсонський осередок зміг протриматися в окупації, вони вижили, були дієвими і корисними Україні під час окупації. Як тільки ЗСУ зайшли в Херсон, наші на чолі із Оксаною Погомій вийшли з підпілля, реанімували свою активність як волонтерський осередок. Зараз в місті працює наша волонтерська пекарня, ми печемо хліб, незважаючи на обстріли. Львівський осередок на початку повномасштабки круто допоміг в логістиці, тут наша Уляна «Ука» Дідич була неперевершена. Зараз вона власноруч приганяє автомобілі для військових. В Запоріжжі наш осередок, крім низки локальних задач, плете маскувальні сітки. До слова, як і осередок в одному з київських районів. По суті активісти живуть як мікросамостійна окрема організація, але діють у рамках нашої всеукраїнської філософії – «Ти або в ЗСУ, або для ЗСУ».

– Ви втілюєте багато різних проєктів – це і спорядження, і обладнання, і одяг, розкажіть про це. Скіль-

eprasa.pl 13182fad6a

ки всього було передано, з яких проєктів ви починали та як додавалися нові?

– Ті, хто були у Києві в момент, коли ворог був на підступах до столиці, мали задачі більше самоорганізаційні. Кияни, які не виїхали, приносили нам допомогу, яка була абсолютно різною – білизна, ліки, їжа. Усі розуміли – це речі, які потрібні захисникам столиці. На нашій території, де ми базуємося, тоді збиралися добровольці, більша частина яких стала 206-м батальйоном ТрО (територіальної оборони). Вони потребували їжі, одягу і ліків. Батальйон виконував бойові задачі на підступах до Києва, і наші активісти взялися бути тилом та логістикою цього батальйону.

Як тільки минув перший шок, допомога стала надходити просто потоком, зокрема почала пробиватися через кордон іноземна – тут знову дяка нашим львівським активістам. Крім того, у нас були люди у Польщі, які могли оперувати польським рахунками – запрацював ланцюжок – хтось доставляв вантажі до кордону, хтось забирав і довозив до Києва або волонтерських хабів в обласних центрах. Там ми робили ревізію отриманого і розділяли – що йде цивільним, а що йде військовим. Вже на той момент ми почали отримувати більш-менш систематизовані запити від військових і намагалися шукати, як ці потреби закрити. Запит-відповідь. На той момент масовими потребами були шкарпетки, спіднє, уніформа.

Потім пішли запити на бронежилети і шоломи. Їх тоді бракувало, на ринку було багато неякісних, які призводили до поранень. Ми знаходили способи отримувати якісні бронежилети. Одного разу просто закупили за кордоном сталь, привезли сировину, а наші партнери виготовили якісні броніки.

В квітні 2022 року з'явилася ідея, що військо потребуватиме техніки більш серйознішої, ніж пікапи, які вже почали тягати з-за кордону. Тоді у нас виник задум шукати у виробників не просто техніку логістично-господарського характеру, типу вантажівок, а саме броньовану. «Справа громад» і Фонд Порошенка запустили перший великий проєкт, де громадська організація із партнерами отримала ліцензію та дозвіл урядів України та Італії на купівлю за кордоном бронетехніки. Це був дуже складний шлях юридично-документального оформлення, але ми змогли його пройти. Так ми придбали і завезли для однієї з десантних бригад 11 броньовиків MLS Shield – це броньована машина з протимінним захистом для патрулювання, доставки особового складу та евакуації. Екіпаж автомобіля складає 10 людей, броньовик можна укомплектувати кулеметною туреллю. Машина доволі якісна, три із них прийняли на себе обстріли – в одну влучила міна, прилетіло прямо в капот, інша машина потрапила під удар «Граду», в третю в борт прилетіла протитанкова ракета російського «Корнету». В кожному із випадків в машинах були люди. В кожному із випадків наші броньовики рятували більшість екіпажу. Тоді був лише один загиблий. На три різні випадки влучання. Зараз підбиті машини стали донорами запчастин для уцілілих. Решта броньовиків досі на ходу і виконують задачі. Із часом запити військових змінювалися, ми визначили для себе пріоритети і припинили займатися непрофільними задачами. Волонтерський центр «Справа громад» став закривати потреби логістики бригад і батальйонів ЗСУ. Ми стали викупати з європейських майданчиків зберігання повнопривідні військові вантажівки. Сотнями. Машини завозилися в Україну, приводилися до ладу і комплектувалися кількома типами кузовів. 5-6-тонна повнопривідна вантажівка – це робочий коник для підрозділу. Доставка людей, боєкомплекту, спорядження – все вона. Так ми стали головним постачальником машин Leyland DAF 45.150. Спершу ми викупили усі придатні до роботи у Великій Британії, а потім і на майданчиках Бельгії і Нідерландів. На загал було підписано контрактів на 300 таких вантажівок. Коли вичерпалися 5-тонки, ми перейшли на 7-8-тоні DAF серії YA 4442.

Паралельно ми почали закуповувати безпілотники. Коли всі закуповували маленькі – Mavic, наша команда уклала контракти на великі комплекси «Посейдон». Ми домовилися з виробником, шукали фінансування, посприяли створенню окремої школи пілотів – зробили все, щоб відстань між якісним БПЛА і військовою частиною скоротилася в рази.

Після цього ми зрозуміли, що, окрім транспортних проблем, у Збройних силах є потреби гігієнічні, як би дивно це не звучало. Всі зосереджені на силах та засобах оборони та нанесенні вогневого ураження, але військо – це перш за все людина.

8-9.

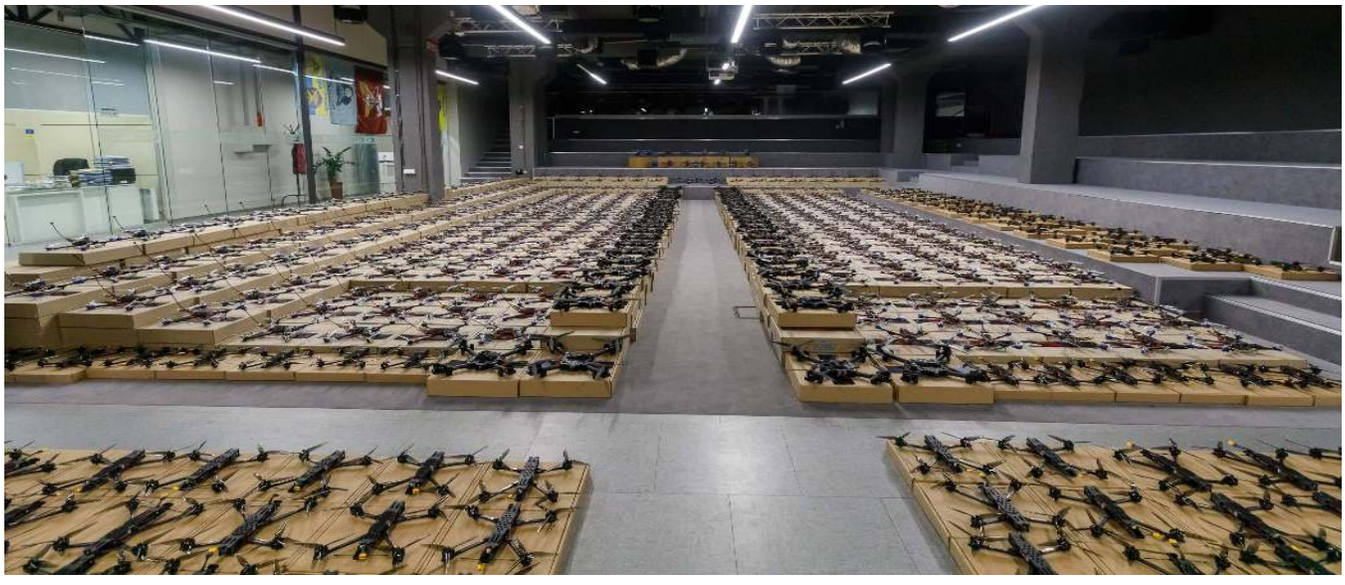

eprasa.pl 13182fad6a

Продовження з 7 сторінки

Людина не може виконувати задачі на лінії фронту, якщо вона не має можливості доглянути за собою. Солдатам треба митися, солдатам треба мати чисті речі. Ми спробували на базі звичайного 20-футового морського контейнера зробити душово-пральний, я його називаю «душевно-пральний», комплекс. Це душова на 4 людини, бойлер для підігріву води і бак з водою, 2 пральні і дві сушильні машини, генератор. Передбачили можливість підключитися до води. Ми зрозуміли, що можемо надати війську можливість митися у польових умовах. Спочатку з нас кепкували, мовляв, нам немає чим зайнятися, а потім стало зрозуміло і критикам, і військовим – ідея надзвичайно влучна і корисна. Одразу постала черга з бригад і окремих батальйонів, які просили ці душово-пральні контейнери. Відповідно, ми розгорнули власне виробництво, знайшли додаткові виробничі майданчики. Ми збираємо гроші, на них закуповуємо складові і матеріали та фінансуємо комплектування. Це виходить дешевше, ніж якби ми замовляли десь на комерційному ринку. Досі це один із наших головних проєктів, який користується стабільним попитом з літа 2022 року.

Наступна ідея також прийшла від військових – нас попросили розробити мобільні командно-штабні машини (КШМ). Тобто у будь-якій точці, де є потреба розгорнути мобільний офіс, приїжджає КШМ-контейнер, всередині якого є все, що потрібно для виконання тієї чи іншої роботи. Монітори, комп'ютери, генератор та зарядна станція для живлення, інтернет від Старлінків, холодильник, тому що військова робота при можливості має бути комфортна для якісного виконання завдань, чайник – все є. Де б не були військові, у них є можливість і працювати, і випити кави, чаю, зробити бутерброд. Після того, як ми сконструювали цю командно-штабну машину, то зрозуміли, що люди, які працюватимуть у цьому комплексі, мають і відпочивати. Тож до КШМ був приєднаний проєкт контейнера зі спальними місцями, де також є холодильник, світло, розетки, кондиціонер і генератор. Командно-штабна машина та спальний причеп до неї є повністю автономними та мобільними. Проєкт народився як експеримент, але перша ж передача у військо викликала чималий попит, тож ідея стала на конвеєр.

Ну і з тих пріоритетів, що є останнім часом, – це ударні, розвідувальні, денні й нічні дрони. Поруч з тим є й нестандартні запити – моторні човни, баггі і квадроцикли.

– На яких напрямках фронту працюєте і на яких з них потреб найбільше?

– Ми опікуємося частинами – беремо під патронат якусь бригаду чи батальйон і намагаємося забезпечувати її по нашому профілю. Там, де підопічні перебувають. Щодо потреб – ми беремо відповідальність лише за ті речі, які для нас є профільними. Природно, що потреб у вояків багато, але ми не займаємося усім. Якщо нас просять щось не за нашим профілем, ми підказуємо, до кого звернутися. А коли вже беремо «під крило» батальйон чи бригаду, то байдуже, на якій ділянці фронту вони працюють. До нас звертаються, ми з'ясовуємо, де вони є в цей момент, кажемо, коли ми зможемо зібрати для них «передачку» та упакувати все, що їм потрібно. Після цього відвозимо туди, де вони зараз є. Наші підопічні побували на всіх ділянках фронту.

В основному ми опікуємося десантно-штурмовими бригадами, деякими піхотними, чотирма артилерійськими бригадами, є бригади ТрО, розвідувальні батальйони, структури Сил спеціальних операцій, є танкові бригади, а також армійська авіація. Підопічних постійно стає більше – відгуки про нашу допомогу передаються від підрозділу до підрозділу, що приводить до нас все нових і нових друзів. Якщо запити відповідають нашому профілю, то військова частина стає в графік поставок, а ми намагаємося назбирати більше грошей.

– У вас є окремий магазин, де донатиш гроші на ЗСУ і отримуєш конкретну річ. Звідки беруться ці речі? Тобто ви їх самі виготовляєте, чи купуєте, чи вам дарують, чи частина грошей з донатів йде на поповнення магазину?

– Це не магазин – це скоріше платформа обміну. Ми – волонтерська організація, ми не маємо права торгувати чимось, але міняємо якийсь сувенір в обмін на донат. Періодично ми проводимо лотереї, де розігруємо особливі сувеніри. Інколи це сувенірні речі, які передають наші друзі-військові. А ще маємо футболки з картинками знаного майстра gif-анімації Fill Feaouill (fill.com.ua), які присвячені нашим проєктам. Наші підопічні відгукуються,

eprasa.pl 13182fad6a

як тільки ми говоримо, що нам потрібне воєнне залізяччя, яке ми поріжемо на шматочки, і це будуть сувеніри в обмін на донат. Можна шматочок російського танка відрізати, можуть гільзи привезти, шматки російських ракет та безпілотників. Ми намагаємося зробити з того певний символічний об'єкт. Зараз почали світильники робити. Заливаємо шматки заліза епоксидною смолою, вставляємо невеличкі LED-вогники і отримуємо такий оригінальний світильник, на якому вказано, що саме залито в смолу. Багато людей жертвують гроші, і ми подумали, що було б справедливо, аби в подяку за пожертву ми могли б щось віддати. Багатьом це сподобалося. Я думаю, це важливо, що людина, яка виділила гроші на Збройні сили, отримала пам'ятний подарунок від волонтерів і їхніх підшефних.

– Як ви функціонуєте? Лише за донати чи є великі спонсори? Дуже часто можна побачити вашу спільну роботу із Фондом Петра Порошенка. Цей фонд є одним із донорів?

– Цей фонд не є нашим спонсором чи донатором, він сам благодійна організація. Фонд Порошенка є нашим партнером. Ті гроші, які збирає «Справа громад», перебувають на рахунках «Справи громад», вони ніколи не потрапляють на рахунки Фонду Порошенка, адже він оперує виключно коштами родини Порошенків. У нас є справедлива колаборація, коли ми з представниками Фонду, разом з Петром Порошенком, визначаємо, які проєкти вони і ми хочемо спільно реалізовувати. Адже поруч із тим існували і існують окремі проєкти, що реалізовує і фінансує окремо Фонд, а окремо – «Справа громад». Втім більшість проєктів ми реалізовуємо спільно, це факт. Формула дуже проста, наприклад, ми умовно зібрали 100 тисяч гривень, а Фонд Порошенка до цих грошей додає ще 100 тисяч. Якщо ми зберемо мільйон, то вони додають ще мільйон. Скільки б грошей не зібрали ми, вони додають таку ж суму. А часто ще більше. Виходить, що людям купити щось на користь ЗСУ через нас дешевше. Наприклад, якщо вантажівка коштує 18 тисяч євро, то половину з цієї суми збирають люди на рахунок «Справи громад», і для людей вантажівка, по факту, виходить 9 тисяч євро, бо іншу половину оплачує Фонд Порошенка. Це важливо, бо, здається, це єдиний в країні приклад взаємодії волонтерського ГО і великого благодійного фонду. Ми з Фондом не обмінюємося грошима, ми спільно оплачуємо те, що ми вирішили реалізовувати.

– Чи є категорії, яких зараз найбільше потребують військові?

– Це дуже складно, адже запити завжди підлаштовуються під актуальність сьогодення, і якщо на початку повномасштабного вторгнення у нас багато просили каски і броніки, то тепер цим забезпечує держава. У нас зараз просять те, чим держава або не може забезпечити, або для неї це не є пріоритетом. Зараз багато запитів на ідентифікатори дронів у повітрі – маленький прилад, який показує, що у повітрі на окремій частоті перебуває дрон, і, здається, він ще може показувати тип дрону. Прилад пищить і попереджає, що у повітрі є небезпека. Таких запитів багато. Також багато запитів по FPV-дронам, які ми зараз передаємо у великій кількості – це, до речі, один із проєктів, які ми робимо на співфінансуванні, але тут ми вкладаємося не 1:1, тут більше грошей вкладає саме Фонд Порошенка, а ми додаємо те, що можемо. Треба розуміти, що економічна ситуація в країні погана, у людей грошей все менше і менше, тому волонтерам все важче і важче збирати великі гроші. На кожному етапі війни найпопулярніші запити від військових змінюються. Окрім ідентифікаторів та БПЛА, ми розуміємо, що є запити гуми та вантажівок, запити логістичного характеру, їх чудово розуміють ті у війську, хто займається логістикою. Є така фраза, що битви виграють солдати, а війни виграє логістика. Армія, яка не має налагодженої логістики, війну виграти не може.

– Якою була ваша найбільша передача на фронт? Що саме це було?

– Найбільша за габаритами? Найбільш ефектно, як на мене, виглядала історія із італійськими броньовиками. Це був потужний проєкт. Найбільш дороговартісними, можливо, стануть БПЛА і системи РЕБ. За один раз ми веземо допомогу на 5-6 бригад. Якщо ми веземо дрони, то по 100 FPV-дронів на бригаду. У нас були передачі, коли приїздило 10 бригад, і вони отримували по 100 ударних дронів. Тобто за одну нашу поїздку може бути передано 1000 і більше БПЛА ударного типу, 4-5 душово-пральних комплексів, 4 вантажні машини. Вартість переданого майна може починатися від 10-15 мільйонів і доходити до 30 й більше мільйонів гривень. Зараз багато просять РЕБів. Прилад може бути невеличкий, а коштувати він може багато. В одному кузові автомобіля можна привезти 5-6 штук, а ціна буде космічна.

Станом на зараз ГО «Справа громад» вже передала більше 17 тисяч FPV-дронів, 244 вантажівки Leyland DAF 45.150, 69 вантажівок DAF серії YA 44426, 17 велетнів мультиліфтів FODEN 8×6 CARRIER, 6 мобільних шиномонтажних комплексів, 63 мобільні авторемонтні майстерні, 186 прально-душових комплексів, 5 рухомих командних пунктів, 20 екскаваторів та тракторів, 1000 ідентифікаторів дронів, а також 28 комплексів БПЛА «Посейдон» із трьома літаками в кожному, а також 9 тисяч шин для вантажної та броньованої техніки.

Більше інформації ви можете знайти на сайті ГО «Справа громад»: **spgr.org.ua.**

Допомогти ГО можна за реквізитами:
Account owner: **Solidarna Sprava Hromad**
PLN–IBAN: **PL48102010680000180203836525**
Bank SWIFT Code: **BPKOPLPW**
Name of the Bank: **Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna**
Bank's address: **ul. Puławska 15, 02-515 Warsaw**
Bank's country: **Poland**

eprasa.pl 13182fad6a

КУЛЬТУРА

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Анджей Стасюк: «Буг – там зараз межа війни»

Анджей Стасюк – польський поет, прозаїк, драматург. Автор понад 20 книг. Лавреат багатьох премій, як-от Літературної нагороди «Nike» у 2005-му. Мешкає у Воловці на Лемківщині. У 2017 році увійшов до складу Почесного комітету громадських відзначень 70-річчя акції «Вісла». Роком пізніше був одним із тих, хто підписав «Звернення громадянських середовищ Польщі та України», у якому автори документа висловили свій протест проти продовження конфронтаційної політики та ескалації у відносинах між Польщею та Україною.

– Будь ласка, покладіть це в банку. Це збірка для підрозділу письменника Сергія Жадана, який пішов добровольцем на фронт. І кладіть удруге, – закликав підтримати збір грошей для української армії під час «Ватри» в Ждині польський письменник Анджей Стасюк.

Зустріч із письменником на цьогорічній «Лемківській ватрі» в Ждині, яку вів Святослав Ґаль, стала нагодою поспілкуватися з Анджеєм Стасюком про його книжку «Ріка дитинства», яка вийшла цього року. Річкою, згаданою в назві, є Буг, що тече також через Підляшшя. Саме звідси коріння і родовід письменника.

– Питання мого прізвища до кінця не вирішене. Я б сказав, що моє прізвище українсько-білоруське. Такі маю підозри. Сім'я мого батька походить з Дорогичина та Сім'ятич. Іноді, коли я хотів роздратувати свою матір, яка була з мазовецького селянства, казав, що вона вийшла заміж за українця. Ой, крик був! – сміється Стасюк.

І хоча письменник виріс у Варшаві, де він народився, але Городок (Gródek – пол.) над Бугом для нього все одно близький.

– Коли заходиш на цвинтар у рідному селі мого батька, то там тільки Іванюки та Стефанюки на хрестах, а костел в моєму селі Городок – це колишня православна церква. Я є такий «змішаний», із прикордоння, чому неймовірно радий, – ділиться своїми спостереженнями польський автор. Він згадав, що деякі люди в Україні навіть вважають його українцем.

– Коли я співав із гуртом «Гайдамаки», вони теж казали: «Ой, кажеш там, поляк, та ти ж наш», – розповів письменник. Нагадаємо: у 2018 році разом із цим київським гуртом Анджей Стасюк записав альбом на вірші класика польської літератури Адама Міцкевича.

Річка війни

Під час зустрічі в Ждині обговорювали й подорожі письменника на Бузі як з польського, так і українського боків ріки. Це теж одна з тем книги.

– Я хотів написати сентиментальний роман про те, де виріс. Бо, хоч я був із Варшави, але кожні канікули їздив на Буг. До дідів. Це мав бути гарний, меланхолійний роман, – зазначив автор, додавши, що реалізації задуму завадив повномасштабний напад росії на Україну. А роком раніше – на польсько-білоруському кордоні вибухнула криза.

Анджей Стасюк кілька років їздить на кордон. Там він ставить намет біля річки Буг. Познайомився з прикордонниками, які приходили вечорами поговорити з письменником.

– Коли почалася війна в Україні, тоді весь сентимент, меланхолія й краса, на яких мала ґрунтуватися моя книжка, пішли... самі знаєте куди. Я почав писати про те, що відбувається, про сучасність. Я не міг звільнитися від цього, адже те, що ми зараз маємо, – найголовніше, – вважає прозаїк.

– Український Буг я не дуже знав. А минулої осені поїхав до джерел річки, щоб завершити цю історію. Я зробив це. Ця річка – тепер річка війни. Там межа війни, – сказав Стасюк. Він пригадав, що кілька років тому, коли спав над Бугом, можна було почути, як в суботи з українського боку проходили сільські гуляння.

– Українська дискомузика стелилася водою Бугу. По селах було весело. А тепер ви можете почути сирени тривоги. Різниця є. Так змінився світ, – додав він.

Їздити в той бік і назад

Коли в лютому 2022 року почалася повномасштабна війна, Анджей Стасюк поїхав до Чесанова у Любачівському повіті, щоб приєднатися до приятелів, які допомагали на польсько-українському кордоні.

– Усі знали, що я люблю їздити, тому мені дали завдання возити допомогу в Україну. Їздити в той бік і назад. Це тривало майже місяць, – згадував письменник.

Під час подорожі Стасюк проїжджав селами ґміни Любачів, які описує у своїх віршах поет Евґеніуш Ткачишин-Дицький із Вульки-Кровицької. Як пишуть у «Вікіпедії», син українки та поляка.

eprasa.pl 13182fad6a

– Там при джерелі чашка стоїть. Можна напитися чистої джерельної води. Коли я був у селі, до мене підійшов українець. Була мила розмова. Коли він дізнався, що я поляк, то відразу почав мені розповідати, як ми, поляки, допомагаємо. Мені стає соромно в такі моменти, – ділиться спогадами письменник.

Там Стасюк дізнався про спалене село поблизу Верхобужа. Це Гута-Пеняцька, де встановлено пам'ятник біля тисячі полякам – жителям села, розстріляним у 1944 році.

– Це одне із сіл кресо-волинської мартирології. Я не заглиблювався в історію, просто описав свою зустріч. Я тут не для того, щоб вивчати тему Волині. Натомість, коли йдеться про опис Белжця в книзі й про те, як поляки в таборі шукали золото серед останків, я можу це описати, тому що це робили поляки. Я можу писати про свій народ, – сказав Анджей Стасюк. З темою ж Волині, на його думку, мають працювати спеціалісти.

– Я просто письменник. У мене немає жодного плану. Я пишу про те, що мені трапиться під час моєї подорожі, і намагаюся побудувати з цього ширшу історію. Хай тепер пишуть українці. Поляки вже стільки написали на цю тему, що для мене немає місця, – додає він.

– Я його особисто не знаю, але він дозволив мені використати й цитувати його вірші в моєму романі. Так склалося, що один із найвидатніших польських поетів сьогодні наполовину українець. Це наша реальність, – сказав Анджей Стасюк.

У книзі «Ріка дитинства» автор також пише про поїздку з допомогою на передову. Він був рівно за п'ять кілометрів від лінії розмежування під Слов'янськом. Однак, як сам каже, це не було «значним подвигом».

– Багато людей їздить на фронт. Треба було завезти дві машини. Хтось мав повернутися з водіями. Тож я поїхав у своїй третій машині. Дві машини були для конкретних хлопців з батальйонів. Хлопці показали нам якусь згорілу російську техніку, і все, – розповів Стасюк. Хоча на зустрічі під час «Ватри» про це не згадували, але він також організував кілька зборів на закупівлю автомобіля для української армії.

Звісно, це не єдиний письменник Польщі, який підтримує та ініціює подібні збірки. Тут також можна згадати одного з найвідоміших польських авторів останніх років Щепана Твардоха, котрий уже кілька разів проводив збір коштів, зокрема, на закупівлю безпілотників, глушників, автомобілів, та сам їх доставляв.

– А що я зробив? Одну ніч був на фронті, і ми повернулися. А вони залишаються, – каже Анджей Стасюк.

Тепер нехай пишуть українці

Ще одна із тем, яку обговорювали на літературній зустрічі в Ждині, – Белжець. Саме там розташований колишній німецький нацистський табір смерті. У цьому місті під час II Світової війни було вбито сотні тисяч євреїв. У книзі автор описав, серед іншого, як мешканці Белжця одразу після війни обшукували територію концтабору. Шукали золото й цінні речі у дуже великих масштабах.

– Куди не поїдеш на нашій землі, на такі історії натрапляєш. Є багато «погано похованих тіл», – метафорично сказав Анджей Стасюк.

У книжці читаємо й про подорож письменника Україною до витоку «річки дитинства», Бугу, в село Верхобуж.

Бум української літератури

Анджей Стасюк неодноразово був гостем поетичних та літературних зустрічей на «Лемківській ватрі». У 2010 році він виступав перед публікою з українським письменником Юрієм Андруховичем. Вони познайомилися ще у 90-х роках.

– Він уже тоді видавав книжки. А ми тільки починали творити своє видавництво «Czarne» і хотіли мати чудового автора. Хотіли публікувати митців з України. Я сам познайомився з «Андрухоїдом» у Кракові. Вітаючи його і вклоняючись, я тоді сказав: «Вітаю найвидатнішого українського письменника!» – згадує Стасюк.

Саме з Юрія Андруховича видавництво «Czarne» розпочало випуск серії книжок українських письменників.

– Андрухович потягнув за собою інших українських авторів і познайомив нас з українською літературою, – розповідає Анджей Стасюк. – Це чудова пригода. Бо саме з нього почався бум української літератури в Польщі. Тоді ми видавали найбільше українських авторів. Так, напевно, є і досі.

Польський письменник разом із Юрієм Андруховичем написав спільну книгу «Моя Європа».

– Пригадую: колись хотів утекти від теми «погано закопаних тіл». Але виявилося, що Андрухович мав рацію. Що ми від цього не втечемо. Він був до цього більш чуйний, – вважає Анджей Стасюк, говорячи у Ждині про написання книжок, що торкаються історичних питань, зокрема важких. ●

eprasa.pl 13182fad6a

АНАЛІТИКА

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою

Українські воєнні мігранти в Іспанії та Польщі

Серед українських вимушених мігрантів віком від 18 до 49 років, які виїхали до Іспанії та Польщі у зв'язку з широкомасштабним вторгненням росії на територію України та на момент анкетування проживали в цих країнах, провели опитування. Дослідники прагнули зафіксувати та описати ціннісні орієнтири українських вимушених мігрантів в Іспанії та Польщі, а також визначити основні аспекти соціального самопочуття українців у цих державах і рівень їхньої довіри до соціальних інституцій.

Польовий етап дослідження «Ціннісні орієнтири українських вимушених мігрантів у Іспанії та Польщі» тривав із грудня 2023 року до лютого 2024 року в Іспанії та протягом 18-30 березня 2024 року. За цей час в анкетуванні взяло участь 300 респондентів у Іспанії та 2318 – у Польщі.

Дослідження є розвідувальним та не є репрезентативним. Воно передусім описує дійсність і поточний стан явища, але не демонструє зв'язків і не пояснює причин. Загалом опитування дозволяє простежити певну загальну спрямованість ціннісних орієнтирів українських переміщених громадян і виявити провідні тенденції у цих процесах.

Згідно з отриманими даними, респондентами дослідження були переважно жінки (в Іспанії – 89%, у Польщі – 86%) у віці 18-39 років, які мають вищу (84,1% – в Іспанії, 46,3% – у Польщі) або базову вищу освіту (13% – в Іспанії, 26% – у Польщі). Більшість опитаних на момент дослідження перебували в зареєстрованому шлюбі (в Іспанії – 61,8%, у Польщі – 56,6%).

За результатами проведеного опитування, переміщені громадяни здебільшого мігрували з регіонів, які зазнали чималих руйнувань через напад російських окупантів. Зокрема, до Іспанії українці виїхали переважно з таких областей України: Київська (39,5%), Одеська (9,3%), Харківська (7,3%) та Дніпропетровська (6,3%).

Водночас більшість опитаних українських вимушених мігрантів переїхала до Польщі з Київської (13,6%), Дніпропетровської (11,7%), Запорізької (10,4%), Харківської (10,4%), Херсонської (8,5%) та Донецької (6%) областей.

З інших областей України з-поміж усіх учасників дослідження виїхало до Іспанії та Польщі від 1% до 5% осіб.

Загалом учасники опитування мають доволі позитивні показники соціального самопочуття. Здебільшого респонденти високо оцінюють рівень власного життя в Іспанії (69,2% оцінили на рівні 7 і вище за 10-бальною шкалою) та готові покращувати його (64,5%). До того ж вони орієнтовані в основному покладатися на себе та здатні брати відповідальність за свої вчинки.

Показники соціального самопочуття респондентів у Польщі мають певні розбіжності в тенденціях. Здебільшого учасники опитування позитивно оцінюють рівень свого життя у цій країні (65,6% оцінили на 7 і вище за 10-бальною шкалою) та готові покращувати там власне соціальне становище (63,1%). Водночас опитані у Польщі більш схильні орієнтуватися на зовнішні сили та перекладають відповідальність за свої вчинки на інших.

Дослідження системи цінностей українських вимушених мігрантів показало, що провідне місце в їхньому житті посідають сім'я (в Іспанії – 100%, у Польщі – 99,5%), робота (відповідно 99% і 97,8%), вільний час (відповідно 92,3% та 89,5%) і друзі (в Іспанії – 91,6%). Крім цього, важливими для опитаних є такі категорії: здоров'я (в Іспанії – 100%, у Польщі – 95,6%), мир у державі (відповідно 99% і 95%) та особиста свобода (відповідно 98,3% і 80,1%), стабільне економічне становище (в Іспанії – 100%, у Польщі – 78,2%), відповідальність (відповідно 99% та 82,5%), рівність людей перед законом (відповідно 98,3% та 78,8%) і власне житло (відповідно 96,9% та 78,2%). Згідно з отриманими даними, у системі координат цінностей українських вимушених мігрантів в Іспанії вагоме місце посідає самореалізація (98%), а найменш важливою є влада (42,7%), натомість у Польщі респонденти відзначили важливість для них таких цінностей, як особиста свобода (80,1%) та стабільне економічне становище (78,2%).

Також результати опитування показали, що учасники дослідження є достатньо толерантними. Найкраще респонденти ставляться до людей, які розмовляють іншою мовою (в Іспанії – 95,5%, у Польщі – 94,5%), людей іншої національності (по 93,3%) та людей з обмеженими можливостями (відповідно 92,9% і 93%). Найменше толерують представників сексуальних меншин (відповідно 73% та 65,6%).

Українські воєнні мігранти в Іспанії та Польщі проявляють значний інтерес до політико-громадських активностей, зокрема до підписання петицій (відповідно 87% і 75,4%) і участі у законних демонстраціях (в Іспанії – 64,1%), однак вони не готові підтримувати бойкоти чи неофіційні страйки.

Аналіз даних продемонстрував, що воєнні мігранти в Іспанії найбільше довіряють волонтерам українських діаспорних організацій (91,4%), громадянам Іспанії (87,1%), волонтерам українських організацій в Україні (84,7%) та волонтерам з організацій, які діють в Іспанії (84%). Значно меншою є довіра до волонтерів міжнародних організацій (59,6%).

Результати дослідження серед воєнних мігрантів у Польщі показали, що довіра до більшості волонтерів, громадян Польщі та українців у країні перебування є на високому рівні. Українські вимушені мігранти найбільше довіряють волонтерам з організацій країни перебування (90,8%), волонтерам міжнародних організацій (88,5%), громадянам Польщі (86,6%) та волонтерам українських діаспорних організацій (85,3%).

В Іспанії у питаннях ставлення до ООН, ЄС, НАТО, церкви і соціальних мереж довіра українських вимушених мігрантів переважала над недовірою лише до ЄС (64,1%) і НАТО (53,8%). Найвищим рівень недовіри був до соціальних мереж, церкви та ООН.

Натомість серед респондентів у Польщі довіра до ООН, НАТО, ЄС і церкви переважала над недовірою. Найбільшою вона була до ЄС (84,3%) і зменшувалася у ставленні до НАТО (75,1%), ООН (69,9%) і церкви (61,4%). Однак до соціальних

eprasa.pl 13182fad6a

мереж недовіра серед опитаних перевищила половину від усіх відповідей.

У контексті довіри українських воєнних мігрантів до державних інститутів в Іспанії та Польщі, то отримані дані свідчать про її загальний високий рівень. Найвищу частку довіри серед опитаних здобули: поліція (в Іспанії – 76,4%, у Польщі – 84,7%), система освіти (відповідно 73,4% і 87,3%) та державні служби (відповідно 72,1% і 84,6%). Також в Іспанії респонденти позитивно відзначили систему охорони здоров'я (72,8%), а в Польщі – систему соціального забезпечення (86,9%). Найнижчий рівень довіри в обох країнах був до ЗМІ (в Іспанії – 51,2%, у Польщі – 62,4%).

Дані про довіру до державних інститутів в Україні показали іншу ситуацію, ніж до відповідних інститутів в Іспанії чи Польщі. Основним серед більшості випадків ставлення до українських інститутів стало відчуття недовіри. Найвищим воно було до системи правосуддя (в Іспанії – 66,1%, у Польщі – 64%), парламенту (відповідно 59,8% і 62%) та уряду (відповідно 58,1% і 59,8%).

Слід зазначити, що в Іспанії респонденти висловили також недовіру до системи соціального забезпечення в Україні (59,4%). Значним був рівень недовіри до поліції, державних служб і ЗМІ. Однак до систем освіти та охорони здоров'я рівень довіри в респондентів був вищим за недовіру.

У Польщі рівень довіри над недовірою був вищим лише для двох категорій аналізу – системи освіти (76,2%) та системи охорони здоров'я (69,4%). До всіх інших інститутів недовіра в українських вимушених мігрантів переважала над довірою.

На думку респондентів дослідження в обох країнах, народження або походження не є визначальними для європейської ідентичності, адже для того, щоб почуватися європейцем, найбільш важливо поважати європейські інституції та закони (в Іспанії – 98%, а в Польщі – 96,9%), а також поділяти європейські цінності (відповідно 95% і 93,1%).

Українцям варто ще докласти зусиль, щоб зрівнятися з європейцями у питаннях законослухняності, толерантності, дбайливого ставлення до своєї культури, історії та мови, планування майбутнього та підтримування порядку в громадських місцях. Натомість, на думку респондентів, українці більш освічені, а також нічим не гірші від європейців у питаннях релігійності, вихованості та зосередженості на самореалізації. Респонденти у Польщі також відзначили, що європейці майже так само, як і українці, орієнтовані на матеріальні блага.

Більшість опитаних підтримують вступ України до ЄС (в Іспанії – 94%, у Польщі – 92,8%), при цьому вимушена міграція до обох країн здебільшого позитивно вплинула на ставлення до цього питання.

Думки респондентів щодо того, якою вони бачать Україну через десять років, характеризувалися переважно позитивною конотацією в окресленні майбутнього держави. Зокрема опитані сподіваються, що країна буде перш за все мирною, незалежною, успішною, демократичною та процвітатиме. Частина українських вимушених мігрантів у своїх відповідях апелювала до України як сильної, європейської (члена ЄС та НАТО), відбудованої, заможної держави, у якій подолано корупцію. Однак серед невеликої частки респондентів були і песимістичні настрої. Вони зазначили, що через десять років Україна і надалі залишатиметься бідною, корумпованою та навіть роздробленою країною.

***

Дослідження «Ціннісні орієнтири українських вимушених мігрантів у Іспанії та Польщі» провів Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» у партнерстві з Українською асоціацією «Джерело» (Барселона). Проєкт виконано у межах постстипендійної програми стипендіатки Програми Лейна Кіркланда Мар'яни Сорочук (Іспанія). Ця програма адмініструється Фундацією «Лідери змін» і фінансується Польсько-американським фондом свободи. ●

ОГОЛОШЕННЯ

10-11 серпня 2024 року у с. Мокре на Підкарпатті відбудеться XXXII Свято культури над Ославою. Це вже більш ніж 30-річна традиція святкування і зберігання української пісні, танцю та фольклору на Сяніччині. Для усіх прихильників нашого свята не забракне доброї музики, гарної атмосфери та смачних закусок. На вас чекає: ювілей 10-ліття ансамблю «Сьпіванка» з Мокрого, театральні дійства, концерти.
Приїжджайте у Мокре! ЗАПРОШУЄМО!

Гурток ОУП у Мокрому

eprasa.pl 13182fad6a

Історичний календар

СЕРПЕНЬ

Підготувала редакція
Фото з Вікіпедії

5 серпня 1844 р. у Чугуєві на Харківщині народився відомий художник Ілля Юхимович Рєпін. Батько художника походив із козацького роду на прізвисько Ріпа. Відслуживши 27 років, він вийшов у відставку і одружився з Тетяною Бочаровою, теж із родини військових поселенців, і зайнявся розведенням племінних коней. Родина була досить заможною. Бабуся художника тримала постоялий двір.

Малювати Ілля почав ще змалку. Перші уроки малювання давав двоюрідний брат Трохим Чапигін. Пізніше хлопця віддали на навчання в корпус топографів, згодом він пішов учитися іконопису в майстерню Бунакових, підробляв розписуванням храмів.

У 1863 році Рєпін вирушає підкорювати Санкт-Петербург, фарбує дахи, екіпажі, навіть відра. Паралельно вступає до малювальної школи Товариства заохочування художників, де на талановитого юнака звертає увагу художник Крамской. З другої спроби Рєпін вступає до петербурзької Академії мистецтв, яку закінчує отримавши золоту медаль, потім шість років стажується в Парижі.

Ілля Рєпін ніколи не поривав зв'язків з Україною, лишивши на згадку цілу серію картин на українську тематику. Найвідоміша з них – «Запорожці пишуть листа турецькому султанові» (1891) – написана під впливом відомого дослідника історії козацтва Дмитра Яворницького, з яким художник тісно приятелював. Його ж Рєпін і зобразив у центрі композиції в образі писаря. На отримані від картини кошти Рєпін купив собі маєток під Петербургом, де й прожив до кінця життя.

Рєпін намагався підтримувати Україну не лише творчо. У 1915 році художник відвідав Чугуїв, маючи намір створити в рідному місті «Діловий двір» — вільні художні майстерні. Також він допомагав Спілці образотворчих мистецтв ім. В. Верещагіна в місті Миколаєві, був поважним членом Київської літературно-артистичної спілки, Київської спілки старовини й мистецтва. Його учнями були українські художники Фотій Красицький (онук Тараса Шевченка), Олександр Мурашко, Микола Пимоненко, Семен Прохоров, Ігор Грабар, Никанор Онацький, Іван Макушенко та інші.

В останні дні свого життя Рєпін працював над полотнами «Зустріч гетьмана» та «Козак-бандурист із хлопчиком-джурою». У 1926 році Рєпін задумав картину «Гопак» і до останнього мріяв про її завершення. Як згадують очевидці, навіть на порозі смерті Рєпін у забутті безперестанку водив рукою (лівою, бо права давно відмовила), вважаючи, що працює над своєю останньою «красивою, веселою» картиною, про яку раніше писав у листі Яворницькому: «Навіть столітній дід навприсядки пішов. Підвипили, скачуть… Довкола веселий пейзаж: який і був…»

Помер Ілля Рєпін 30 вересня 1930 року. За заповітом художника, його поховали без труни в парку його садиби «Пенати». Після розпаду Російської імперії могила художника опинилася на території Фінляндії у місті Куоккала.

5 серпня 1899 р. – 125 років тому в селі Засулля (нині у складі міста Ромни) на Сумщині народився Борис Дмитрович Антоненко-Давидович, письменник, публіцист, мовознавець, політв'язень радянського режиму.

Дитячі роки він провів у Брянську, куди отримав призначення його батько-залізничник. Згодом сім'я оселилася в Охтирці. Там хлопець закінчив місцеву гімназію. Потім навчався в Харківському (фізико-математичний факультет) і Київському (історико-філологічний факультет) університетах, однак через матеріальні нестатки навчання не завершив. В 1918-1919 роках служив у лавах Запорізького корпусу полковника Петра Болбочана, був комендантом Мелітополя. Перехворівши на тиф, у 1920-му повернувся в Охтирку, став членом Української комуністичної партії (1920-1924), навіть деякий час перебував у КП(б)У – за рік полишив, розчарований національною політикою більшовиків.

Працював у редакціях газети «Пролетарська правда», журналу «Глобус», писав оповідання, нариси, рецензії, замітки. Став членом об'єднання «Ланка».

В 1933 році, в умовах масових арештів творчої інтелігенції та цькування всього українського, виїхав до Казахстану, де був заарештований на початку 1935-го. Причиною стали повість «Смерть» (1927, про неможливість поєднати вірне служіння народу і партії) і збірник репортажів «Землею українською» (1930). За фальшиву «участь в антирадянській організації „УВО" та контрреволюційну діяльність» засуджений до вищої міри покарання, яку згодом замінили на 10 років таборів.

«Мені довелося побувати тоді землекопом і шахтарем, слюсарем і бухгалтером, фельдшером і секретарем суворого начальника… Цей начальник над усе любив накази й протоколи, в яких він бачив дзеркало своєї роботи. Він дуже пильнував їх і вимагав, щоб у протоколах неодмінно фіксувалося, хто саме промовляв і що. Я вразив свого принципала тим, що незабаром став подавати йому на підпис чисто набраний протокол одразу ж після засідання. Такої оперативності він ще не бачив і учепився за мене як за рідкісну знахідку», – згадував Борис Антоненко-Давидович.

У 1948 році повернувся в Україну, однак знову потрапив під арешт і за рішенням «трійки» отримав довічне заслання в Красноярський край (як «повторник»).

Після смерті Сталіна був реабілітований (1956), поновлений у Спілці письменників, приїхав у Київ. Багато друкувався, автор роману «За ширмою» (1961), мовознавчої праці «Як ми говоримо» (1970) та низки інших творів. Його творчість мала великий вплив на дисидентський рух того часу.

Однак Антоненко-Давидович знову став неблагонадійним, а після відмови свідчити на суді проти дисидента Валентина Мороза його статті і твори перестали друкувати, а його ім'я замовчувалося в пресі. При тому, що за кордоном його твори видавалися окремими книжками і відзначалися ювілеї.

eprasa.pl 13182fad6a

Помер 40 років тому – 8 травня 1984 року в Києві, похований на Лісовому кладовищі.

Лауреат Державної премії імені Т.Г. Шевченка (1992, посмертно).

6 серпня 1914 р. у Львові було створено легіон Українських січових стрільців, який став першим українським національним бойовим підрозділом після битви під Полтавою в червні 1709 року.

До появи Українських січових стрільців спричинила Перша світова війна. Уже в перший її день, 1 серпня 1914 року, лідери трьох найбільших галицьких партій утворили Головну Українську Раду, яка, зокрема, поставила перед австрійським командуванням питання про організацію в австрійській армії окремого українського формування, що мало стати зародком української національної армії.

6 серпня 1914 року у львівській газеті «Діло» з'явилося звернення Головної Української Ради «до всього українського народу», в якому закликали добровольців записуватися в Українські січові стрільці (УСС). На заклик Ради відгукнулося 28 000 добровольців, але австрійський уряд, не впевнений у лояльності українських частин, дав дозвіл лише на 2,5 тисячі. Ядро легіону становили члени довоєнного січового, сокольського і пластового руху.

Узимку 1914-15 рр. сотні УСС у складі 130-ї бригади боронили карпатські переходи: їм припала тоді розвідча й охоронна служба. Першим успіхом легіону УСС була перемога на горі Маківці 29 квітня – 3 травня 1915 року. Далі він визначався в боях під Болеховом, Галичем, Завадовом і Семиківцями.

8 серпня 1834 р. у селі Сторонець-Путилів на Буковині народився Юрій Федькович, письменник, почесний член НТШ, багаторічний редактор видавництва товариства «Просвіта» у Львові.

Справжнє ім'я письменника – Осип Домінік Гординський де Федькович. Ім'я Юрій він отримав у зрілому віці, прийнявши православ'я.

Народився в родині небагатого спольщеного шляхтича-службовця Адальберта Федьковича. Мати походила з сім'ї українського священника. Вчився у Чернівецькій німецькій реальній школі, пізніше працював у Ясах і Нямці.

Понад 10 років прослужив у війську. Повернувся звідти з підірваним здоров'ям. «Гірко йому служилося, він був м'який, благий і до зброї нецікавий. Не мав великого здоров'я і здригався на гук пострілу... В війську нема жартів. Не питають тебе, як тобі. Остригли і мусили служити. І так опинився Федькович у неволі, мов той орел у клітці», – писав про нього Максим Рильський. По звільненні з військової служби працював у рідному містечку війтом, був шкільним інспектором Вижницького повіту.

Починав писати німецькою мовою, якою послуговувався до смерті, але згодом перейшов на українську. Автор багатьох романтичних балад, писав оповідання, драми, дитячі твори. Він став передвісником українського національного відродження Буковини. За заслуги на літературному полі був обраний почесним членом НТШ.

У 1872-1873 рр. працював у Львові редактором у видавництві «Просвіти» і театрі «Руська Бесіда», а в 1885-1888 рр. був редактором газети «Буковина».

«Такі поети як Шевченко, Федькович, мислили піснею, і то піснею в народному стилі», – так оцінював творчість Юрія Федьковича Максим Рильський.

Помер 11 січня 1888 року у Чернівцях, де й похований на Руському цвинтарі.

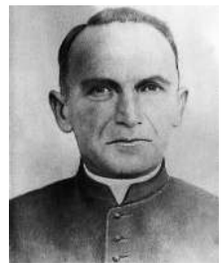

20 серпня 1884 р. в селі Космач на Івано-Франківщині народився Омелян Григорович Ковч, церковний та громадський діяч, політв'язень нацистського режиму. Народився в родині священника. Закінчив гімназію у Львові, навчався в колегії святих Сергія і Вакха в Римі (1905-1911). У 1911-му висвячений на ієрарха. Кілька років очолював парафію у містечку Козарац (сучасна Боснія і Герцеговина), опікуючись українськими емігрантами.

Під час Першої світової війни повернувся у Галичину. З 1919-го – капелан Української Галицької армії, з якою залишався до останніх днів.

Перехворів на тиф у польському таборі для військовополонених. Надалі очолив парафію у містечку Перемишляни на Львівщині, опікувався бідними і сиротами, проводив активну громадську діяльність, наслідком чого стали близько 40 обшуків та кілька арештів. Коли ж у вересні 1939-го Галичину захопив СРСР і вже поляки стали жертвами комуністичних репресій, першим кинувся допомагати нужденним. У тому числі й тим, які проводили обшуки.

Під час нацистської окупації Галичини рятував євреїв – вихрещував їх і видавав метрики про хрещення (всього понад 600, за деякими даними – до 2000), постійно ризикуючи життям. У вересні 1941-го на очах ошелешених німців витягував євреїв із палаючої синагоги в Перемишлянах, підпаленої і зачиненої есесівцями. Звернувся з листом до Гітлера, засуджуючи геноцид євреїв і вимагаючи дозволу відвідувати їх у гетто.

В січні 1943-го заарештований гестапо за допомогу євреям, кілька місяців провів у тюрмі на Лонцького у Львові. Митрополит Андрей Шептицький намагався визволити його, однак отець Омелян категорично не погоджувався на умову нацистів не допомагати євреям. У серпні 1943-го переведений до табору смерті Майданек, що біля Любліна, де таємно продовжував священницьку діяльність.

«За винятком раю, це єдине місце, де я хочу бути, – писав Омелян Ковч у листі до дітей. – Тут ми всі рівні: поляки, євреї, українці, росіяни, латвійці та естонці. Я єдиний священник між ними. Навіть не можу собі уявити, як тут буде без мене. Тут я бачу Бога, який є один для всіх нас, без огляду на наші релігійні відмінності… Вони умирають по-різному, і я допомагаю їм перейти цей маленький місточок до вічності. Хіба це не благословення? Хіба це не найвеличніша корона, котру Бог міг положити на мою голову? Це справді так. Я дякую Богові тисячу разів на день за то, що послав мене сюди. Я більше Його ні про що не прошу… Моліться за тих, хто створив цей концентраційний табір і цю систему. Вони єдині, хто потребує наших молитов».

Помер 25 березня 1944 року в концтаборі Майданек внаслідок важкої хвороби – через рану на нозі розвинулася флегмона, яка спричинила серцеву недостатність. Тіло спалено в табірному крематорії.

Праведник України (1999), блаженний священномученик (беатифікований папою Іваном Павлом II, 2001), покровитель душпастирів УГКЦ (2009). Омеляну Ковчу присвячено документальний фільм «Парох Майданека». ●

eprasa.pl 13182fad6a

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

«Лемківська ватра» – на випасі!

Цьогорічну лемківську ватру запалили в 42-й раз. Фестиваль у невеликому лемківському селі Ждиня, що цього року проходив 19-21 липня, зараз є одним із найбільших свят лемківської культури в Польщі, та й загалом у світі.

«Слава лемкам і слава тим, котрі думают, жеби війна в Україні ся скінчила», – сказав Адам Вевюрка, віцестароста фестивалю, біля ждинівської ватри. Як й у минулі роки, вогонь у п'ятницю запалив староста лемківського свята Михайло Маркевич.

Цей вогонь має пробудити почуття спільності в учасників фестивалю, а саме свято – нагадувати про людей, які відійшли у вічність.

Про колишніх жителів Лемківщини традиційно згадали під час офіційного відкриття «Ватри», що відбулося на «Місці пам'яті». Там делегації поклали квіти та задзвонили у «Дзвін миру».

Тим часом діячів, пов'язаних із «Ватрою», й тих, хто відійшов у вічність цього року, було згадано з фестивальної сцени. Серед них – Олександр Венгринович, голова всеукраїнського товариства «Лемківщина» з Тернополя, та віцемаршалок Вармінського-Мазурського воєводства й громадський діяч Мирон Сич.

Голова Об'єднання лемків Григорій Трохановський

Як можна було прочитати в програмі, а також побачити в промороликах, цьогорічна «Ватра» мала бути «на випасі».

У багатьох такий слоган може асоціюватися з польським гаслом «na wypasie» (багато – укр.). Проте, як пояснив під час офіційного відкриття заходу голова Об'єднання лемків Григорій Трохановський, ідеться про пастирські традиції та ідентичність.

– Чому в демократичній країні досі буває, що хтось замовчує своє походження? Відповідь проста. До сьогодні існують шкідливі стереотипи, – сказав зі сцени Григорій Трохановський, маючи на увазі, зокрема, тогорічне рішення Інституту національної пам'яті в Ряшеві щодо закриття розслідування в справі акції «Вісла». – І донині політики в демократичній Польщі, щоб отримати кілька десятків чи кілька сотень голосів, уміють пожертвувати меншиною – не тільки лемківською, німецькою, а навіть сексуальною.

У подібному тоні виступив і голова Об'єднання українців у Польщі.

– Ми, організації національних меншин, дбаємо про цю спадщину, культуру та багатокультурність цієї країни, хоча самі є громадськими організаціями, – зазначив голова ОУП Мирослав Скірка, який зі сцени «Ватри» закликав представників влади почати дивитися на організації національних та етнічних меншин як на важливого партнера. – Нам постійно доводиться вимагати, щоб отримати можливість реалізувати свої дії. Ми мусимо постійно просити й вимагати того, що нам належить, щоб діяти. Ми маємо бути організаціями, оточеними допомогою та добротою. Натомість постійно мусимо доводити, що ми не «верблюди» в цій країні.

Серед офіційних гостей були представники міністерств, зокрема професор Анджей Шептицький, заступник держсекретаря в Міністерстві науки й вищої освіти.

– Якщо у вас є наукові ідеї, двері в міністерство завжди відчинені. Ми допоможемо, проконсультуємо і, якщо дозволить бюджет, знайдемо гроші на ваші проєкти.

eprasa.pl 13182fad6a

Голова ОУП Мирослав Скірка

Професор Анджей Шептицький

Греко-католицький митрополит Євген Попович та православний архиєпископ Паїсій

Оскільки дослідження, плекання та поширення знань про лемківську ідентичність і лемків є важливими, – заохочував до співпраці представник міністерства.

У багатьох офіційних виступах, звісно, лунали нагадування про війну, яка триває в Україні. Про це, наприклад, говорив єпископ Євген Попович, митрополит перемисько-варшавський (УГКЦ). Він наголосив, що українці за кордоном відірвуться від свого коріння, за спиною будуть мати «русскій мір». Про напад росії на Україну згадав й архиєпископ перемиської й ґорлицької православної церкви Паїсій, закликавши вшанувати пам'ять жертв, котрі віддали й віддають життя за незалежну Україну у війні проти російського агресора.

Зрозуміти, звідки приїхали учасники заходу, можна було за номерами машин. Традиційно найбільше їх було з Польщі, України, Словаччини та інших країн Європи. Але протягом трьох днів «Ватри» до Ждині прибули автомобілі навіть із США та Канади.

Для них усіх протягом трьох днів свята на фестивальній сцені виступали виконавці різних жанрів і стилів музики. Як і завжди, відбулися різноманітні майстер-класи з рукоділля, авторські зустрічі, дискусії, спортивні змагання та інтеграційні ігри для наймолодших.

***

Серед гостей «Лемківської ватри» у Ждині були єпископ вроцлавсько-кошалінський (УГКЦ) Володимир Ющак, єпископ ольштинсько-ґданський (УГКЦ) Аркадій Трохановський, кир. Петро Крик – єпископ-пенсіонер, екзарх для українців греко-католиків у Німеччині та Скандинавії, православні та греко-католицькі священники, депутати Сейму Уршуля Новоґурська, Вероніка Смардух та Пйотр Ляховіч, Марта Ценковська – заступниця державного секретаря Міністерства культури та національної спадщини, представник Посольства України в Польщі Андрій Бойчук, почесний консул України в Перемишлі Олександр Бачик, також представники Малопольського воєводства, Малопольського сеймика, органів місцевого самоврядування, Львівської обласної ради, силових служб, члени українських, зокрема лемківських, організацій із Польщі та з-за кордону, як-от України, Словаччини, США, Канади. ●

eprasa.pl 13182fad6a

РЕЦЕНЗІЇ

Оксана Шаварська, «Рисочка». Видавництво «Книголав», 2024. – 204 с.

Христина ЗАНИК

Мрія про Київ, пошук себе і обвуглені стіни рідного дому

Оксана Шаварська у своєму романі «Рисочка» запрошує читачів у подорож через почуття, травми і сподівання тих, хто виріс на зламі 90-х і 2000-х років. Це не просто книга про дорослішання, а глибока саморефлексія. Вона про пошук себе та своїх мрій. Нелегка, але захоплююча.

З перших сторінок ми занурюємося у непросте дитинство головної героїні. Рисочка виросла в сім'ї, де її постійно критикували, а однолітки принижували. Вона була невпевненою в собі: великі вуха, незграбна, непластична, не схожа на дівчат-метеликів, які вправно виступали на танцювальних святах. «Є такі діти, які одразу народжуються сумними. Рисочка була однією з них», – пише авторка.

Шаварська майстерно передає тенденції того часу, коли виховання часто ґрунтувалося на присоромленні та насильстві. Рисочка прагне сподобатись, не розчарувати батьків і виступити на ненависному дитячому концерті. Паралельно ми знайомимося з іншими героями та їхніми трагедіями. Наприклад, з сусідською дівчинкою, що мріє спробувати пельмені, її батьками-алкоголіками та братом-наркоманом, що змушували дорослішати завчасно і важко. Все це стає важливим фоном для взаємодії героїні з навколишнім світом.

Рисочка виростає в маленькому містечку в центрально-західній Україні і їздить на літо до бабусі в село, де допомагає випасати корів. Роман насичений колоритними розповідями про сільські клопоти, кумедні діалоги бабусі й дідуся, які постійно сваряться, а все ж люблять одне одного. Тут повсякденне життя, наповнене важкою працею, плітки сусідів, деспоти-чоловіки і самовіддані жінки, а також проста філософія тих, хто живе на землі. Рисочка приймає все з відкритістю підлітки. Вона любить читати, захоплюється сучасною музикою. І має велику мрію, ім'я їй – Київ. Рисочка чітко знає, що це місто їй призначене.

Одразу після закінчення школи героїня відправляється підкорювати столицю. Інтуїція не підводить. Вона ніби перетворюється з гидкого каченяти на красивого лебедя. Розумна і успішна, працює на телебаченні. Вона затребувана журналістка, добре «відчуває» та розкриває героїв, залишаючись собою. У Києві Рисочка нарешті відчуває себе прийнятою. Це місто дає їй крила. Тут переплітаються долі героїв книги, що робить роман напруженим і динамічним.

Міста у творі Шаварської стають символами: Київ – мрія і свобода, рідне маленьке містечко – обмеженість. Сама вона говорить, що Київ – чоловік, а Львів – коханець. У книзі з'являються також інші міста та країни. Поїздка до Варшави – це знайома багатьом українцям «пригода» з прикордонниками. Рисочка разом з подругою Пітті вирішують на кілька днів поїхати до Польщі. На кордоні виявляється, що одна з них забула запрошення. Поки весь автобус чекає, непривітні польські прикордонники зверхньо й образливо спілкуються з Рисочкою, натякаючи, що вона нікуди не поїде. Проте дівчина сміливо відстоює себе, і це спрацьовує. Її відпускають навіть з зайвими пачками цигарок у рюкзаку. Пізніше вона так само вирушить до Берліна, у пошуках відповідей на свої запитання, і там її чекатиме дехто особливий.

Доросла Рисочка дружить, закохується і розчаровується, занурюється в історії інших, вміє слухати і любити. Вона розбиває серця і страждає сама. Київ дає їй новий поштовх – розплутувати клубок своїх страхів. А вони не полишають дівчину. У снах Рисочку переслідують однакові сценарії: вона раптово повертається до рідного міста, до свого дому, де приречена жити. Її сковує жах.

Рисочка знаходить терапевтичне рішення – поїхати до дому дитинства, зустрітися зі страхом очі в очі. Це ключовий момент розповіді, який несе багато психологічних сенсів. Цей дім – минуле, що не відпускає, несе безсилля та приреченість. Рисочка проходить вулицями, які навівають депресію, бачить знайомих, які ніби застрягли тут. Зустріч з домом – це зустріч з собою. Вона оголює травми, але дає силу і розуміння. Виявляється, дім згорів, залишились лише обвуглені стіни, як метафора неактуальних, але таких міцних ниток, які хочуть прив'язати. Там відбувається важливий діалог героїні зі своєю внутрішньою дитиною.

У другій половині книги читач занурюється в атмосферу сучасного Києва: прекрасного, вольового, наповненого енергією та жагою до життя, а іноді жорстокого. Жити у цьому місті можна по-різному. Хтось – на Подолі, а хтось – на малопривабливій Борщагівці. Хтось працює в маленькому магазинчику «АТБ», а хтось – біля метро «Арсенальна» в урядовому кварталі. Хтось вічно орендує помешкання, а в когось – своя квартира на Андріївському узвозі. Той, хто знає українську столицю, впізнає улюблені бари і навіть деяких барменів. Він може потрапити з героями на останній концерт Міська Барбари з «Мертвого Півня», насолодитися поезією Сергія Жадана – «Давай, скажи їй щось, зупини». Можливо, навіть впізнає кумира мільйонів, яким так захоплювалася Рисочка в дитинстві, і з ким познайомилась, записуючи інтерв'ю багато років пізніше. Після прочитання книги вам захочеться щонайменше відвідати «БарменДиктат», щоб там, п'ючи бурбон, впізнавати одіозних барменів. А можливо, і зустріти авторку, у якої багато спільного з головною героїнею.

Крім особистих переживань героїв, Шаварська дає відчути дух часу. Тут є складна економічна ситуація

eprasa.pl 13182fad6a

З сумом прийняли ми вістку з Венґожева,
що 21 липня упокоївся в Бозі

св. пам. СТЕПАН БАРНЯК

батько нашої подруги, колишньої секретарки
ГУ ОУП і співпрацівниці тижневика,
зокрема «Світанку»,

Йолі Барняк

Щиро співчуваємо Вам і всім з родини,
а Покійному вічна пам'ять!

Друзі з Об'єднання,
редакції «Нашого слова»
і «Тирси»

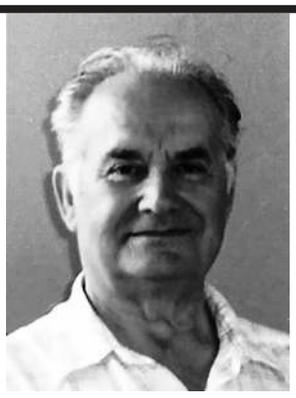

У далекій Канаді, у своєму домі 4 липня,
за день до свого 88-річчя упокоївся

† Ярослав Вайда

Народився 5 липня 1936 року в селі Терка Ліського повіту Підкарпатського воєводства на споконвічних українських землях. Гордий український патріот, Він все своє життя прагнув популяризувати та зберігати українську культуру та її самобутність.
Це довголітній діяч старґардського гуртка Українського суспільно-культурного товариства, активний член місцевої греко-католицької громади, палкий патріот України та добра Людина.
Відданий чоловік Надії, з якою прожив у шлюбі 58 років та люблячий батько Тамари, Єви й Володимира.
У Канаді, у Польщі та в Україні Він залишив у скорботі найближчих та дальших Рідних. Вічна Йому пам'ять!

Прощай, Друже Ярославе!
Хай канадська земля буде Тобі пухом, як рідна!
Вічна та світла пам'ять!
Щиро співчуваємо Рідним Покійного.

Члени *Об'єднання українців у Польщі – гурток у Старґарді та група приятелів зі Старґарду:*
Лідія Дрозд, Марія Козаковська,
Галина та Антін Кренци, Іванна та Іван Корольчуки.

***

Бажаючі можуть скласти пожертву від імені Ярослава на фонд «Другий фронт Україна» –
secondfrontukraine.com

на зламі 90-х і 2000-х років, замовні медійні матеріали, а також приклад політика, який накрав собі за часів Януковича. Наприкінці Рисочка в одному з київських барів разом з друзями говорить про ймовірний напад росії. Головна героїня сміється, мовляв, як ви собі це уявляєте: сюди, в нас, в центрі Європи полетять ракети? Це ж неможливо! Рисочка не збирає тривожну валізку, бо не вірить в можливість повномасштабної війни. Однак книга закінчується саме на цьому історичному моменті.

«Рисочка» – новий щабель в розвитку письменницької майстерності Оксани Шаварської. Її попередня збірка оповідань «8000 миль самотності» також досліджує пошук свого місця на землі, подорожей та повернення. Обидві книги торкаються теми втечі, самопізнання та прагнення до свободи. Проте новий твір глибше занурюється в особисту історію героїв, через призму дорослішання показує причинно-наслідкові зв'язки.

Ілюстрація на обкладинці чудово передає настрій і характер роману. Вона візуально втілює паростки любові або страждань, силу і смуток головної героїні. Художниця, яка створила цю ілюстрацію, – українка, що проживає в Берліні, Гриця Ерде. ●

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 13182fad6a

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

Związek Ukraińców w Polsce

ЛИЛИК

Projekt finansowany ze środków Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca

ЦЕНТР ТРАДИЦІЙНОЇ МУЗИКИ І ТАНЦЮ В ПЕРЕМИШЛІ

Український дім, вул. Костюшки 5

Співочі майстер-класи для дорослих

Щодругий четвер

Зустрічі з вивченням локального співочого фольклору. Пісні будуть підібрані відповідно до сезону - як обрядові, так і ліричні, а також ті вже нам відомі.

Співочі майстер-класи для дітей

Щопонеділка

Під час майстер-класів зможете вивчити дитячий пісенний репертуар з Надсяння. Будемо разом співати і гратися у супроводі музики і співу.

Інструментальні майстер-класи

Раз на місяць

Під час майстер-класів діти та молодь вивчають на яких інструментах грали на Надсянні, які мелодії звучали у нашому регіоні. Діти мають змогу спробувати грати на скрипках, басах, бубні і барабані.

Танцювальні майстер-класи для дітей

Раз на місяць

Майстер-класи з танців і забав, які були поширені у регіоні Надсяння. Діти вивчать між іншими: коломийки, козачки, різні ігри для дітей.

Вечерниці і танцювальні майстер-класи

Раз на місяць

Вечірка з майстер-класами локальних танців, котрі типові для околоперемиських сіл першої пол. XX-го століття.

За точнішою інформацією

слідкуйте тут

eprasa.pl 13182fad6a